

Weronika Gogola (Polsko)

Narodila se roku 1988 ve městě Nowy Sacz a vyrůstala na jihopolském venkově ve vesnici Olszyny, která leží na severních svazích Karpatského oblouku. V ní se odehrává její autobiografický debut *Po troškách*, který byl oceněn hlavní cenou na krakovském knižním festivalu Josepha Conrada a nominován na jednu z nejprestižnějších polských literárních cen Nike. Absolvovala ukrajinistiku na Jagellonské univerzitě, ale nakonec se zamilovala do země na druhé straně rodných Karpat a spojila svůj život se Slovenskem. V současnosti žije v Bratislavě a kromě psaní se zabývá překlady ze slovenštiny a ukrajinštiny.

ukázkou přeložil Michal Lebduška

Loučím se s tebou, můj světe veselý,
Už brzy ze mě zůstanou posmrtné popely:
Trhá se života příze, smrt mě do hrobu žene,
Odbíjí první hodina.

Loučím se s vámi, rodiče milovaní,
Známí, příbuzní i poddaní:
Za laskavost děkuji, za péči jsem vděčný,
Odbíjí druhá hodina.

Loučím se s vámi, milí přátelé,
Čas už mi pod náhrobkem stele:
Věčný sen už mi mhouří smrtelné oči,
Odbíjí třetí hodina.

Loučím se s vámi, králové, knížata,
Těšte se ze svého štěstí jasní pánové:
Už vám sloužit nemohu, vyrážím na cestu,
Odbíjí čtvrtá hodina.

Loučím se s vámi, mitry a koruny,
Čekejte na své vládce, trůny:
Já musím shýbat hlavu na prahu hrobovém,
Odbíjí pátá hodina.

Loučím se s vámi, zbylí sloužící,
Jak moji, tak i ostatní:
Jdu po stopách smrti, bez vaší družiny,
Odbíjí šestá hodina.

Loučím se s vámi, přepychové komnaty,
Už nikdy nevidím vaše vnady:
Čas už mi dal v mém zármutku síň v hrobu,
Odbíjí sedmá hodina.

Loučím se s vámi, zbylé úbory,
Už mi nejste nijak potřební:
Mol bude slavníkem, brouk se stane příkrývkou,
Odbíjí osmá hodina.

Loučím se s vámi, všechny elementy,
Živly, létající zvířata:
Už vás nespátřím, do hlubin hrobu skáču,
Odbila devátá hodina.

Loučím se s vámi, nebeské planety,
Musím kráčet do své mety:
Jiným osvětlujte cestu, nechte mě už skonat,
Odbíjí desátá hodina.

Loučím se s vámi, nejmilejší zábavy,
Vnitřní povrchní věci:
Už nebudu moci jíst, pít ve službě,
Odbíjí jedenáctá hodina.

Loučím se s vámi, hodiny, které minuly,
Chvilky a dny, které uplynuly:
Hodiny už přestávají bít, index neselhává,
K věčnému spánku smrt duši žene,
Odbíjí dvanáctá hodina. Amen.

první hodina

V Olšínách zvoní zvony z různých důvodů. Nejčastěji na Anděl Páně. Ráno a večer taky. Vždycky ve stejnou hodinu. No a půl hodiny před každou mší. Ale zvony zvoní také, když někdo umře. Nejdřív se musí běžet za strýcem Jankem, nejlépe ihned, protože strýc Janek vždycky všechno ví: kdo umřel, proč a kdy je pohřeb. Občas jsou zvony slyšet spolu s vytím hasičských sirén. To znamená, že hoří. Nejdřív hasiči pouští sirény a hned potom se ozývají zvony. Ale to už se k nikomu neběží ani nevolá, jenom se vychází před dům a dívá, odkud přichází záře. Občas je vidět a občas ne. Ale tamtu noc jsme ani nemuseli vycházet z domu, protože požár byl prakticky pod našimi okny. Už jsem ležela v posteli, když začaly výt sirény. Hned potom zaklepal na dveře strýc Vladek a řekl klidným hlasem: Hoří jednota. Strýc Vladek byl zvoník a vždy musel být připravený, aby zvonil na zvony, když to bylo potřeba. Vždy mluvil klidným, tichým hlasem. To na něho všichni křičeli, protože byl hluchý. On už nepotřeboval křičet. Řekl: Hoří jednota. Hned jsem chtěla vyběhnout ven a uvidět to na vlastní oči. Ale Máma řekla, že nemůžu, protože to tam smrdí, hoří všechny chemikálie a můžu z toho dostat raka. Máma mě vždycky strašila raky nebo vlky. Říkala: Neškrábej si znamínka nebo dostaneš raka. Neseď na kameni nebo dostaneš vlka. Nevím, čeho jsem se měla bát. Občas jsem si dokonce myslela, že by bylo hezké dostat raka. Vlka ani ne, protože vlk je přeci jen strašidelnější. Ale raka? Když byl Táta malý, tak se ještě dalo lovit raky v Olšince. Teď už ne. Prostě už tam nejsou.

Chtěla jsem vidět požár na vlastní oči, ale musela jsem se spokojit s tím, že jsem si stoupla na parapet a dívala se přes okno. Vypadalo to divně. Jednota byla největší obchod v Olšínách. Bylo tu ještě železářství, ale to bylo něco jiného. V železářství se kupovaly hřebíky a v jednotě sladkosti. A teď se celá ta budova změnila ve velkou ohnivou stěnu. Praskot byl slyšet dokonce i v mém pokojíčku. Dívala jsem se na oheň a trochu jsem se bála, že přijde až k nám, tak jako povodeň. Možná proto jsem se počůrala.

Bylo mi taky trochu smutno, že už tam nikdy nebudu moct jít. Když mě Máma nebo teta posílala na nákupy, tak mi vždycky dovolovaly nechat si drobné. Drobných nikdy nebylo dost na to, abych si mohla koupit vajíčko s překvapením, ale na lízátko to vždycky stačilo. Takové čokoládové, které se táhlo jako karamelka. Když jsem prosila Mámu o vajíčko s překvapením, tak vždycky odpovídala: Našetři si. Jenom děda mi přivázel ze Sadce vajíčka s překvapením jen tak za nic. Ale ten nepřijížděl často. Sbírala jsem tedy do kasičky všechny drobné z nákupů, dokud se kasička nenaplnila. Myslela jsem si, že jsem bohatá. Že budu mít dokonce i na kostky Lego. Ale to byly staré peníze. Vysypala jsem všechno, co jsem nasbírala přes prázdniny a ukázalo se, že mi to stačí přesně na jedno vajíčko s překvapením. Tak nějak jsem si na to všechno vzpomněla, když jsem se dívala na hořící jednotu. Cítila jsem dokonce, jak se mi čokoláda rozplývá na jazyku. Když se člověk dlouho dívá na oheň, tak mu přichází do hlavy různé divné myšlenky. A tohle byl hodně velký oheň.

Měla jsem své tajemství. U jednoty vždy stáli pijáci. Jeden z nich mě měl hodně rád a vždycky mi kupoval zmrzlinu Apač. Strašně jsem se styděla za to, že mi piják dává zmrzlinu a lízala jsem ji strašně rychle, tak abych to stihla, než dojdu zpátky domů. Až mě bolely zuby. Štítla jsem se toho, že piják. Měl dlouhé řasy, takové jako má oblíbená paní v kostele, taková blondýnka, která

vždycky stojí u stejného sloupu a je hrozně krásná, jako princezna Diana. Opravdu krásná. I když má popraskané paty.

Dívala jsem se na oheň a myslela si, že asi něco skončilo. Nevěděla jsem, co přesně, ale měla jsem prostě takovou předtuchu. Hořelo celou noc. Přijeli dokonce i dobrovolní hasiči z Olpin, protože měli málo techniky. Oheň se nedal uhasit. Nepřiznala jsem se k tomu, že jsem se počůrala a šla jsem spát s mokkými kalhotkami. Potom mě to celý den strašně svědilo. Ale ráno jsem vstala a místo do školy jsem se šla podívat no to, co zbylo z jednoty. Všichni jsme to udělali. Vypadalo to jako sloní hřbitov ve Lvím králi. Jako nějaký starý hrad, ve kterém straší.

Když jsem ještě chodila do školky, tak jsme občas chodili na procházku k čarodějnické chalupě. Museli jsme vyjít nahoru kolem hřiště a jít směrem k lesu. Někde v půlce cesty byl starý hájek a v něm rozpadající se chalupa. Paní učitelky říkaly, že právě tam bydlela čarodějnice. Někteří tomu věřili, jiní ne. Ale já jsem ji jednou viděla. A teď jsem se dívala na spálené zbytky jednoty a myslela jsem si, že všechny ty chemikálie, o kterých mluvila Máma, se teď na mě vypařují. Kluci se brodili v černém, lepícím se popelu a hledali peníze. Všechny děti pročesávaly tu velkou kostru. Já jsem se jenom dívala. Bála jsem se šplhat po těch ruinách. Vždycky jsem se bála šplhat. A plavat. Mám radši, když jsem blízko země: to se cítím bezpečně. Šplhat můžu jenom po stromech. Ale to proto, že strom přece roste ze země a není od ní tak úplně oddělený. Nejčastěji šplháme s Karčou a Agou v Porembisku. Vcházíme do velkého úvozu, bereme s sebou dlouhý provaz. Dělíme se, jedna zůstává na jedné straně a dvě naproti. Vybíráme si nejvyšší stromy a šplháme tak vysoko, jak jen dokážeme. Natahujeme provaz přes úvoz, od jednoho stromu ke druhému, a posíláme si tajné zprávy v krabíčce od sirek. Nejčastěji píšeme o Bledých Tvářích, které mohou každou chvíli přijít. Protože jsme Indiáni. Nikdo nechce být Bledou Tváří. Lidé z Olšin vypadají jako Indiáni. Když se dlouho pracuje na slunci a větru, tak potom obličej vypadá indiánsky. Bledé Tváře přijíždí z Tarnova. Pijí grepový džus a diví se, že neznám jeho chuť, křívím se a plivu, když ho piju poprvé. Nebo že se bojím sníst plísňový sýr. Když člověk vidí něco poprvé, tak se bojí. Indiáni jedí střívka z divokých buvolů. V našem případě to byly křupky Flips. Když jsme lovily mustangy v Porembisku, blízko Madery, tak se nám smáli: Tam jsou jenom ovce a krávy! Jací mustangové! Nevím, jak to je, ale někteří vidí něco, co by nemělo existovat a jiní ne. Takhle je to s čarodějnicí a mustangy v Olšinách. Někteří je vidí a jiní ne. Nevím proč.

Stála jsem a dívala se, jak mí kamarádi pročesávají spáleniště, jak hledají poklad. Chvíli jsem dokonce váhala, jestli tam nemám začít jít šplhat spolu s nimi, ale přiběhli dospělí a vyhnali nás s křikem, že se to přece může zřítit a hybaj do školy. Museli jsme větrat třídu, protože jsme všichni smrděli od ohně. Byl to divný zápach. Ani lepkavý, ani suchý. Ale velmi silný. Ale každý zápach se taky jednou vyvětrá.